6028

F — 29

Completo

Charone

मालिनीवार्तिक

श्री॰
मा॰ वा॰
१

॥श्रीगणपतयेनमः श्रीगुरवेशि
वायेनमः श्रीदेव्यैसिद्धिदायिन्यै
नमः ॐनमोवाग्देव्यै ॐविमल
कलाश्रयाभिनवसृष्टिमहाजन
नीभरिततनुश्चपंचमुखगुप्तरु
चिर्जनकः तदुभययामलस्फु
रितभावविसर्गमयंहृदयमनुत्त
रामृतकुलंममसंस्फुरतात् ॥
यदीयबोधकिरणैरुल्लसद्भिः
समंततः विकासिहृदयांभोजा
वयंसजयताद्गुरुः १ साभिम
वेषड्वार्धपंचस्रोतः समुज्व
लान् यः शाद्रान्मसमर्थ्योद्यान्ते
गत्यदलनव्रतान् २ श्रीमत्त्र
मतिसंभुडमञ्जकजनटत्तिणः
शंभुनाथः प्रसन्नोमेभूयाहाक

उष्यतोषितः ४ गुरुभ्योपिगरी
यांसंगुरुंश्रीजुवलाभिधम् वं
देयत्कृतसंस्कारःस्थितोस्मिग
लितग्रहः ५ ततोगुरुतरःश्रीमा
न्भूतिराजोमहामतिः जयताद्ध
कजनतासमुद्धरणसाहसः ६
श्रीसोमानंदसंवोधश्रीमदुत्पला
निःसृताः जयंतिसंविदामोदस
न्मोदितसर्पिणः तद्दृष्टिसंसृ
तिछेदिग्रन्थाभिज्ञोपदेशिनः श्री
मलक्ष्मणगुप्तस्यगुरोर्विजयते
वचः ७ अप्यसंख्येनवास्वादच
मत्कारैकदुर्मदः येनानुत्तरसंभो
गत्मामेममतिषट्पदी ८ तदे
कमयतामाप्य स्वात्मन्येवतया
स्थिता तदस्याः सोन्मिषंत्येव

विविधानादसंपदः ९ सच्छिष्य
कर्णमेदाभ्यामर्थितोहं पुनःपुनः
वाक्यार्थं वर्तये श्रीमन्मालिन्यां य
त्किंचित्किंचित् १० औचित्येनेत
रस्यागाद्वाच्यवाचकयोर्मिथः व
र्तनावर्तयतस्मिन्साधुशास्त्रं च वा
र्तिकम् ११ येः हर्निशं प्रकाशंते
सर्वस्यवचनगोचरे नमोभिनवग्रं
थांस्तांशिवचंद्रांशुसंचयान् १२
जयंति जगदानंदविपक्षक्षपणा
क्षमाः परमेशस्यवोज्ञानचं
द्रमरीचयः १४ अनित्यंचितस
त्त्वाज्ञावाक्षेदैकभागिनः य
स्यांगजातं महाज्ञानं तद्राश्मिभर
वैभवम् १५ ततस्तादत्क्षमा
यीयद्देयोपादेयवर्जितम् वि

ततोभावनाचित्ररश्मितामात्रभे
दितम् अभिमर्शस्वभावं तद्धृदयं
परमेशितुः तत्रापि शक्त्यासता।
तं स्वात्ममय्यामहेश्वरः ७ यदासं
घट्टमासाद्यसमापत्तिंपरां व्रजेत्
तदास्यपरमं वक्त्रं विसर्गप्रसरास्प
दम् ८ अन्तर्विकासोद्यज्जग
दानंदसुंदरम् भाविवक्त्रविभा
गेनबीजं सर्वस्ययत्स्थितम हृत्सं
ददकारामारनिर्मोप्पादितम
तम् एतत्संविकं सर्वं सर्वशक्त्या
विभागवत् ९ अत्रभावसमुल्ला
सशंकासंकोचविप्लुतिः स्वानन्द
लीनतामात्रमाविश्याकर्मटक्रि
यम् तथाचगुरवःशैवदृष्टावि

मा. शैवदृशाविश्वंम्यरूपयन् तथाच
वा. गुरवः शैवदृशाविश्वंम्यरूपयन्
२ सपदास्तेचिदाह्लादमात्रानुभव
3 तल्लयः ॥ तदेकज्ञानावतीतानंता
वनावाक्कियादिसा स्वस्वत्मशक्ति
विनयसामरस्येनवर्तते विरूपाक्ष
दपरमस्तदभिन्नोभवेदिति नत्वे
दृशिविश्वात्मभूतेसंकोचवर्जना
त् विकल्पकल्पनामूलाः कथं
शास्त्रादिसंपदः उच्यतेसर्वएवा
येबोधसंविन्मभामयः प्रकाशन्
पनाद्योगाश्चिदामर्शनात्मकः २५
तत्रामर्शस्वभावोयंयः प्रकाशः
प्रकाशते सएवकिन्नशास्त्रौघः
किमन्यैर्युक्तिडम्बरैः परावागेव
ताविदंतत्रासौकेवलंभवेत् न

त्वलौकिकमायीयवर्णेऽउंजावि
विज्ञितः २७ उक्तं श्रीप्रत्यभिज्ञा
यामात्मसंस्थस्यभासनम् अस्प
वनविनातस्मादिच्छामर्शः प्रव
र्तते २८ स्वभावमवभासस्यवि
मर्शंविदुरन्यथा प्रकाशोऽर्थोप
रक्तोऽपितुल्योरत्नादिकैरिति
किंचयः कल्पनामात्राः विस्मर
णकारगोचरः स्फुटतामादिवि
षयस्तदासोभवतिस्फुटः तहि
मर्शनतात्त्वसमुच्छलनयोगतः
पश्चात्तस्फुटतामेति तथा च श्रुत
त्वविवान् यथास्वसंविदासिद्धं
स्वत्वादिव्यवतिष्ठते नहिव्यव।
स्थासमयेन तत्र कालतत्त्वस्य
नाममात्रेंविभाव्यते वैभव्यपि

मा॰
वा
५

पिमहाकालीशक्तिर्नाद्यविजृंभ
ते ततस्तदभिन्ने स्वसंपूर्णेनदा
पश्चात्मनयदा परतश्चेति को
न्वेषवाचोयुक्तिपरिग्रहः अत्र
क्रमः सत्यमेव वस्तुतस्तस्य स्फुटा
त्मनि जृंभितेन तत्सर्गोपि काले
प्युन्मिषितात्मनि बोधस्यैनैव सं
मेताः पूर्वापरविकल्पनाः का
लोविशेषणत्वेन यस्माद्भवति
भेदकः विशेषणं च तत्प्रोक्तं स
मशीर्षिकयैव यत् भेदेन वेद्य
तामेति यथा नीलं सरोरुहम् न
च बोधस्य वेद्यत्वं कदाचिदुपप
द्यते वेद्यत्वं भासमानत्वं तत्प्र
काशप्रसादतः प्रकाशस्य च
बोधस्य सचेहापर्यंतराश्रितेः

प्रकाशनमित्यान्नूनमनवस्था
प्रवर्त्तते ५९ अनपवविमूढा
येबोधमप्रथमानकम् अर्थप्र
थात्मकंब्रूयुः स्ववचोविविता।
स्तते तस्मात्कालेनबोधस्यभे
दकत्वायकल्पते नापिवेद्यस्य
कालोसौभेदकोभवितुंतमः
विश्वंहिभेदाभिन्नंतदतथात्वेन
भासते प्रकाशेनासमाविष्टश्चि
त्रंभावः प्रकाशते विश्वप्रकाश
पवेस्यात्सर्वस्यैवसदातनः सति
प्रकाशेबोधात्मेसप्रकाशत्वम
स्ते अप्रकाशोपिभावश्चेत्प्रका
शात्मासवेद्यते अप्रकाशस्तसो
भावइत्यत्रशरणंतमः यस्माप्र
काशोभावात्माप्रकाशात्मासवे

न्स्फुरतः नूनं स भावो नष्टः स्यात्स्वप्रका
शत्वविच्युतेः नानत्रूपं प्रकाशं च क
नैविधिरपि तमः नन्वेतावदिदं भा
वः प्रकाशे सति भासते अस्त्वेतदे
वकिंत्वस्यमप्रकाशः प्रकाशनाम्
भावस्य चाप्रकाशत्वे प्रकाशीभावि
ते सति नैवं प्रकाशितो भाव इति वस्तु
स्थितिर्भवेत् तद्वलं व्यतिरिक्तेन प्रका
शेन शिवस्तथा ६८ तस्मात्प्रकाश
एवासौ गीतो यः परमः शिवः स ए
वाचिंत्यमहिमास्वातंत्र्योद्दामहर्षिणि
तः प्रकाशनेन ख्यातैस्तैः स्वभावैः
स्फुरतस्थितिः नात्र सर्वत्र सर्वत्वभा
वः कस्य न शंक्यते ७० अहं चैवोय
दं वेद्यिन परं वेदतेत्वयम् नायं वे
त्ति पटः सोहं जाने घटपटाविति ७१

वेद्म्यामि न वा सर्वं प्रजानन्नैव वा
कश्चित् क्रमेणाथ युगपद्वाभ्या
मुभयतश्चिन्तनम् ७३ सर्वं वेद्मि न
किंचिज्जानेनैवास्मि कश्चन भा
वात्मा न तु नैवाहमहं सर्वं च सर्वदा ७१
सर्वमस्म्यहमेवैकः किं सर्वं मित
रद्भवेत् इत्यादिरेकएवायं प्रका
शः प्रविजृम्भते ७४ नन्वेकोऽय
यमः कश्चित्प्रकाशो न तदापरः
कथं भवेद्देहो मूढः कथं क्रमाद्य
तामयम् एकः प्रकाशः स्यात्तथा
श्चित्ररूपः प्रकाशते वस्तुतश्च
न विशेषो नाविशेषो भेदत्रयणात् ७५
घटप्रकाशे वस्तुस्वप्रकाशो यदि
संभवेत् नासौ घटप्रकाशः स्या
द्धि प्रकाशो यस्मै भवेत् सोऽपि वा

6

मा॰ स्यैवनोनास्तितादिदंत्वमचोदितम्
वा॰ यदात्मनाप्रकाशोस्यमाभूदित्यवति
६ ष्टते तस्मात्तुकं प्रकाशस्यबोधत्वा
त्स्वात्मजं मतम् तत्त्वं यदितत्
कोयं बुध्यावागजालडंबरः परिछि
न्नप्रकाशत्वं जडस्याकिलत्वक्षणम्
जडादिलक्षणोबोधोयतोनपरिमी
यते ८॰ तस्मादर्कस्यसद्भावसिद्धे
कः खल्वातिशः भूयात्कथमयं
स्वांशुभुग्निर्नामेषभूरिति तस्मा
त्सिद्धेप्रकाशेस्मिन्याः प्रकाशवि
कल्पना तस्मात्ताः सर्वसंभ्रमयो
षिस्मारित्रपालनाः अस्तिद्वोचप्र
काशस्यकोहं किं त्वंतमोपिकिम्
न किंचिदपि वा किंस्यात्तत्क्षणोस्मार
पि वा कथम् ८१ तस्मात्प्रकाशता

दात्मनश्चभैरवभावितानाम् भा
वानामपिकालोयंनकिंचित्कर्त्तु
मर्हति हेतत्तर्हिकथंकारंतदेशा
दिवचः क्रमः श्रूयतामुक्तमप्ये
तस्मिन्नभिज्ञमण्डपेते यः प्रका
शः सएवायंप्रतिभातितयातथा
नैवचास्यकस्यापिसत्त्वभासेव
केवलम् सएवपरमेश्वरः सर्व
स्यैवावभासकः स्वतंत्ररतिनस्ये
च्छाशक्तिः स्वातंत्र्यसंज्ञिता ८
सचस्वात्मनिविश्रांतस्तदन्याभा
वयोगतः स्वात्मविश्रांतिरेवैषा
देवस्यानंदउच्यते स्वातंत्र्यमाहु
मेवास्यस्वरूपादहृष्टयकास्थितिः
स्वप्रकाशेनिजेधाम्निभासयेद्वा
वविभ्रमात् भासनाचक्रियाश

मा
बा.
८

क्तिरिति शास्त्रेषु कथ्यते यथा
विचित्रतत्वादिकलनाप्रविभ
ज्यते भासनानवभाते च कथं
नाम प्रकल्पते ९ तदस्यांतःस्थि
तेभानं ज्ञानशक्तिरहं स्फुरता एता
वदस्य देवस्य यद्रूपं स्वात्ममात्रतः
स उन्मेष इति प्रोक्तः पंचशक्ति
स्ततो विभुः त्रिशक्तिरेकशक्ति
र्वा देवो वा केवलः स्थितः शा
क्तिरेवाद्य देवी सा सा सा शास्त्रेनि
रूप्यते वसते च जगज्जातः क
स्थितेस्यादितः परम् सैकासम
नेकत्वं वै गच्छतीति महेशिना २५
सर्चयंति निर्भरानंदविश्रांतिस्वा
त्मस्वास्थितः सोहंयैः शाहंसंद
र्भे भाष्यते भैरवादिभिः साविधं

ररगं वापि यद्यप्यस्य नन्तत्त्वतः
शह्ज्ञातं भवेत्किंचिदस्मदप्यथ
वाग्भोः तथा च भासयत्येव देव
एषतथातथा ततस्तदवस्तारेण
सवैयंकल्पनाक्रमः तच्चतत्क
ल्पनामात्रं तथा त्वप्ययकात्तनिः
तथा संकल्पनां देवो यदा कल्पय
तो तथा एवं चैष प्रकाशात्मा सम
स्तिं शात्मकाम्परः वैचित्र्यभासनो
ऽवेत्कालेभासयति ९ वैचित्र्य
भासनैवेयंकालशक्तिरुदाहृता
ततोवभासमानेन तत्कालशक्त्यनु
रोधतः आस्माकीनानन्देश्यादिरू
परागः प्रवर्तते नचास्मीतत्रनाले
वतत्रयत्नामात्रितत्कृतः ग्रन्थत्त
मतां नामतत्प्रकाशव शंद्दितम्

मा॰ नन्वेवमपरोतत्वज्ञाने शुद्धेतर
वा॰ स्थितौ शुद्धाशुद्धपदे वापि वि
८ द्यादौ तत्वमंडले शुद्धभैरवस
द्भावमवशेषो भविष्यति ४ न
नीन्नसामहेयंन्तयत्नाद्योक्लेय
मेव नः आत्मनो यहृदये स्वयं
विपरिवर्तते शुद्धाशुद्धविभेदो
हि परमार्थकथास्वनो सतत
त्कृतपवासैभूम्नानां चिचिनिष्ठ
लः नतशुद्धेनरन्ताख्यो यदि भेदो
न वास्तवः आचिकीर्षितमेवैत
च्छांते विवदनेतनः शुद्धंत्वं
हि तत्वानां दीक्षया शोधनेन ततः
श्मादिवद्धाभेदस्वधानाद्वयतः
स्थितिः उच्यते नाहृदयेशुषिन्दै
तेनास्त्येव सर्वथा उक्तंहि भेदं व

योपिविभौभेदावभासनम् तदे
वंवत्तसंसारोमायाविद्यादिभिः
पदैः गंधर्वस्वप्नवत्तेनतत्वज्ञाःसं
सारिणोमताः ९ तस्मिंनात्रस
नैरेषाशुद्धाशुद्धादिनिश्चयः किं
चशास्त्रमिदंसमस्तभगवद्योगदेश
कम् भगवद्योगमद्वैतंनिर्द्वंद्वंच
प्रवर्तते तस्योपदेशार्थंस्याद
दियावद्विभेदवत् संभाव्यतेतना
त्रिभंग्यानिभेज्येवनिरूप्यते अ
द्वैतभैरवविभौयत्प्रवेशोपवेश
योः आभ्यासिकीस्थितिर्नास्ति
नोद्विभेदैकजीविनौ अतस्मा
द्वाक्यानिखिलद्वैतशंकाव्यपो
हने गुरूणांचशिष्याणांचय
त्नः सर्वोविजृंभते अतोद्वैतम

वा॰
सा॰
९

ह्राशंक्याशंक्यसर्वंश्रुतव्यते
तथावक्तृतिसंभाव्यनतऊचा
पुवास्यते तथाहियदिनाम्रं
ह्रैतंनस्यैकमेवसत् श्चिद्रूस्यत
दलंसत्वसंख्याकल्पनानिर्णयैः
पंचविंशतितत्वकस्मात्तत्त्वानांत
न्निरूप्यते तस्माद्वैतस्यभेदाम
श्रितेयोवक्तृतिग्रहम् कृत्वाग
तन्मतितेपस्तेनतैः प्रोक्तनाम
वेत् पतद्देवचविज्ञानेनिर्भिद्ये
वोपदेशनम् यथासंभवितद्व
ज्ञमतानांयद्विचारणम् ॥ ९
तथाहिश्रीमतास्तोत्रेभट्टनारा
यणेनतत् नमस्तेभवसंभ्रा
न्तभ्रांतिमुद्राव्यभिंदते ज्ञाना
नंदंचनिर्द्वंद्वंदेवतत्त्वाविहारिण

९

ते निर्द्वहमिति निर्द्वैतं प्रकटी
क्रियतेपदम् उक्तार्थंतेभ्रमाश्चे
तिचकारोद्यात्तुनावहः ३ द्वचा
द्वैतमेवेतिश्रुतः अतनिष्यते अ
धर्म्माद्यादिकं द्वैतेनुपपन्नीतिव
स्यते अभेदेनविनानैतन्नत्वभे
दंविनापिकिम् सत्यंकिंत्वद्व
येनत्वभेदोपिनत्तुयुज्यते ३ं
दितत्स्यशाहतंभेदस्यागग्रहोना
यत् भेदेनविम्बभावानांस्व
स्वभावव्यवस्थितेः २४ अभे
दश्निशक्होयंमम्यभेदयनोर
साम् तद्दलेप्रकृतंनित्यम्तेप
रमेशः किलभेदकल्पनाम्
प्रकटीकुरुतेयथातथानत्त
कालोपिविजंभतेतथा नत

मा
वा॰
९

यथापि च याति भिन्नतां परमार्थे
न कदाचिदेव सः ग्राह्यग्राह
संविदात्मकः स्यात्तेनाह द्विधा
प्रकाशते क्रमकालविवर्ज
नाशयं युगपच्छ्वमिदं प्रयु
ज्यते नन्वित्थमेकत्वनभाववि
मर्शमात्रे संवेदने यदद्वयमेपक
रोमिचित्रः ज्ञानाभियानदप
रेपि न मैत्र जैत्र प्रायाविरुद्धर
यथवापि कथं न विरुद्धः १२८ ग्र
ह्येमायाग्रंथिनिविडतमप्रबो
धमवता मिदं द्विप्रख्यमस्वप
रमिहनास्येकमभिदम् श्रं
वेद्यो स्येषाहदतत्र विशेषं प्रा
कटाता ग्रथ्याखिज्ञाकाराः प
रमहास्मिभां तीनिकथितम् त

स्माद्धदं वेद्म्यहमित्यत्र भेदो
न कश्चित्तत्र मेघतोयम् भा
तीति भेदप्रतिभानमस्ति नैत
त्ततस्यैव शिवस्तथायम् अ
तएव द्वैपायनमुख्यास्तेषु स
शास्त्रदेशेषु ममकारमेवम्
मेवं तु न दर्शयित्वतः प्राहुः ॥
तदेवं कालकलनोपाधिजा
तोपरागजाः तद्देशादिप्रान्ता
यं ते परतत्वेपि संविदः तत्र
हौ एकत्वपत्वात्सर्वं सर्वत्र चा
पि तत् अन्यथा त्वेव नायोगा
त्वहेर्णाहर्णोता भवेत् ततः
हर्णतया सर्वं सर्द्भैरवधाम
नि पंचात्मकोपंशास्त्राद्ये
ष्वाभवश्च स्थाणुद्भेपि तिम्न म

मा
वा
॥

क्रूत्यैषापरादेवी स्वात्मन्यद्वय
वर्तते इत्यंसर्वविसिसृत्तस्सभा·
वान्विसृष्टस्थतापदात् एवंकु
लिनानंदद्युनामभजनास्थितिम्
विसृष्टस्थतापदेत्वेषविमर्शावेशभा
गपि रिक्तीभविष्यन्त्यानंदद्वनया
सृर्णयाचिता तावदानंदशक्तिं·
शविसर्गावेशनिर्भरः वर्तमान
स्वशक्त्यौवसृर्णघ्याभूद्रविष्यति
रिक्तशक्तिविनिघ्यात्मचित्रसंवेद
नात्मकः नदासौदेवदेवःस्यादि
स्त्रष्टरिपदेस्फुटम् ४५ नत्रुकिंव
र्तमानांशेभोस्त्वंभूतभविष्यती
किंनामभवतात्तातंतेस्वतंत्रेपि
केचन वर्तमानावयेवूतंभवि
ष्यद्विभज्यते यस्त्रयत्रनवि

11

श्रांतंतदिभज्येनवैकृतः कथं
चावधिभावः स्याद्वर्तमानस्यै
शति तयोरवधिमत्वेवातत्रत्य
पिकथंभवेत् विश्वस्यविश्वम
वधिस्तद्दशाजायतेनकिम् त
स्माद्भूतंभविष्यद्वर्तमानाख्य
संविदि ऊढमेवेतितत्रैवयदि
विश्रांतिमावहेः यदिचाद्वैवनि
खिलकलनाराशिमंडलं प्रवि
स्फार्यतणांनिष्ठेस्तन्निरूढनि
जस्थितिः तन्निजामृतविस्फा
रचमत्कारैकचर्वणाम् लभते
परमानंदसुधासंदोहवाहिनीम्
तथाहिसूर्यरश्म्योत्थपूर्णः स्याश्च
द्मायदा तदासूर्यकराम्भसो
यावन्नविनिस्सरति तावत्त्वमं

मा उत्ताभोगेतत्क्षणंविक्रांतिस्तस्थि
वा॰ तः अन्तःस्थाविश्वदेवांशातर्पणा
११ पात्रमुच्यते एवंभावप्रकाशार्क
मरीचिनिचयांचिते स्वबोधवंर 12
महस्तिवर्तमानेहृदंतरे ५१ वि
श्रांतेतःस्थितोदारचित्स्वभासा
रसंदरे अंतःस्थस्वामरताश्रेय
स्तेनबहिर्यतः ततएवांतरेवा
सौघूर्णमानःसमुच्छलन् स्वांतः
स्थदेवताचक्रतर्पणाद्विदात्म
कः जायतेयावद्व्याप्येनावत्ख
करणक्रमः निरुद्धेरश्मिपटले
विभागाभावयोगतः नभूतंन
भविष्यश्चवर्तमानादिभज्यते
अविभागस्तयोर्यावत्तावत्काव
र्तमानता भूतभाविस्वभावाभ्यं

साहित्यातिविभागिताम् तद
स्मिन्संविदेवैषो विश्रम्यन्तर्विमा
र्शकम् कालग्रासपरो योगी जा
यते खेचरः क्षणात् उक्तं हि भा
वाभासो यः कालः सकलनात्म
कः स्वसंविद्रश्मिसंस्फारो भा
वभावः सूनापरः तस्मात्स्वर
श्मिसंरोधद्वारूढाध्यमंडलः
कालग्रासैकरसिको जायते खे
चरः स्वयम् तदुक्तं परमेशेन तं
त्रे श्रीभासमयाभिधे निरुद्धरश्मि
चक्रं स्वं पीत्वामृतमनुत्तमम् का
लोभयापरिच्छिन्नो वर्तमाने सु
खी भवेत् रोपोपि नाम नैतस्मि
न्संकोचपरिवर्जिते तद्भावा
न्तविस्फारग्रसनशीलयात्रके १९

मा॰
वा॰
१३

किंतत्कनीत्यासंशोपस्कारग्रा
सादिभासते नतयाभासनाम्रा
त्मवस्तुविश्वत्रकिंचन इत्यलंवे
चरीचक्रगोष्ठ्यालापेनभूयसा
कौवापिनवग्रमेस्मिन्योगः सं
वेदनक्रमे प्रकृतंब्रूमहेदेवी
विस्तृशाचिरसंविदः यावत्ताव
नरश्चौधंस्तोतोयदेदवजिनम्
सौरभगीशिखाद्दीनितनः शास्त्रा
णितनिरे उत्क्रमभगीशिखायांच
देवेनपरमेष्टिना ऊर्ध्वस्त्रोतोभ
वंतानामिदंतत्परमंश्रिये परम
धनिनोघौधंसंविद्रूपाभिधायि
ना ईशानवक्त्रान्निर्यातान्निहांता
देदमादिशत् मुत्रापिसर्वमेवं
शद्धामिश्रीभावविद्गिताः विता

नसंपरस्तांस्तांस्तत्वतेशास्त्रवि
धमान् १ इत्यावत्तश्रुत्येयेषा
ज्ञात्माशास्त्रसंततिः पतत्सर्वो
धर्मागौनिविकशास्त्राणियानि
न षडंगसंततयानानिश्रुतिभि
र्भाषितान्यलम् १८ नतत्रइ
रहस्यत्वादेवेषेवचनक्रमः प
वेदिद्वादशार्थार्थमिस्नायपित्र
किंभवेत् अत्रशक्तिरयंश्रुत्वांसे
श्रुणांस्थितिकस्यते अनन्योन्यो
पायेनश्रुणांश्रुणोचिदात्मकम्
ततःपरंत्वविनयंकस्याचिद्गुण
तान्वपि अन्यस्यांश्रुणताभाजि
यामतेपरिभाष्यते पश्चाद्धिस
हैर्योवेतहेविज्ञोपाधियोगतः
श्यभावविपोगात्स्वस्वात्मश

मा
वा॰
१४

क्रिडपंचस ॥१॥ चित्स्पंदेक्षा
विद्याकर्मरूपास्वस्यौविलीवशा
त् पंचब्रह्मांगस्मभगात्स्फुरद्वा
वांशवोधजम् ॥२॥ रूपंशास्त्रा
त्मतांप्राप्तं पंचधैवविजृंभते त
याहिमागनेमोनस्थितभावौ द
जृंभणाम् यावत्करोतिभगवा
न्तावदीशस्तुवस्थितिः अंतः
स्थायाश्रुभिन्नायाः क्रियाशक्ते
र्विजृंभणे क्रमादुन्मिषन्तेभावा
नेषस्फारः प्रजायते क्रियाश
क्तेः स्फुटः स्फारः मायात्वं प्रतिप
न्नते मायातत्वस्वरूपेहिशिवे
शानीनिवसते शुद्धसृष्टेनया
शुद्धविश्वनिर्माणकारिणः पं
चमंत्रतनोः शंभोर्निमेयाश्रुद

संगतिः अस्त्येव पूर्वकोत्यां हि
सर्वमेव व्यवस्थितम् तथापि
स्वशृद्धाद्धापिधियास्तोः प्रथम
तत्वे यावत्किंचनगतत्वं पश्च
तन्मध्यहृतितत् तदिपातेपि सर्व
तत्सर्वकर्तृत्वतत्त्वता ततएव
विशेषांशानिष्कंपकशलात्मना
म् ॥१८॥ तथाहि जात्यविद्धाग्रथा
ग संस्पर्शसंभिन्ना स्फुरत्वसम
कालेधीविशेषांशान्मकर्षति
रत्नतत्त्वस्फुटप्रज्ञोविद्युतत्का
तदर्शिनात तांस्तान्विशेषांश्चि
त्रैरत्नानां भूयसामपि अने
कस्वरसंभारस्पर्शलाघवयोजि
ते वीणायामेकविस्तारवैचित्र्यं
वेत्ति तन्मयः निर्विशभ्यासपारा

मा
वा.
१५

15

प्रविष्टांतश्चवलेंद्रियः चैत्येव
नत्त्वं रांशांतः स्फुरत्स्वाधिकता
मपि आस्तामभेदवादेस्मिन्न
यत्नेनैवसिद्ध्यति एतयत्रवि
भातेपिभेदेवास्तवमद्वयम् ये
देकजीवितेशास्वयावदेनत्स्थि
तेस्फुटम् तथाहिपतंजलिना
पादैवैष्टनतामति स्वरूपतप्रा
तिभाह्यः सर्वत्रमयापिच प्रा
तिमेश्वयमोन्मेषसंविद्रूपिएप
र्विदिते स्थितः सर्वस्फुरत्तात्मा
सर्वसिद्धिफलोदयः एवंजग
तितिमेयेनिर्मितस्वास्वीकृतंव
लात् प्रभुत्वमपितद्रूपतात्वै
भिन्नयोगपपि सामान्याकाररू
पेणादलंभेदात्मसंदरम् श्रीलो

श्रोत्सिषितं सैषा भेदाभेदात्मि
का स्थितिः ॥१२॥ तेनेशशुक्तादे
नस्मादप्यूर्ध्वपदभागिनः माया
प्रकटनोन्मुखानन्तसंस्कारग्रथ
नया बहुक्रियासमारंभमयं वि
विधमेवगणम् प्रादुर्भूतमहाज्ञान
संततेश्चशिवप्रदम् सहितश्चा
परोभावः परभावनिमीलितः
ततरूढमुपागच्छेद्रुद्रदेहं वि
धाविव तेनैवैष्णवबौद्धादिशा
स्त्रान्तरनिष्ठिताः यथासप्य
द्रेः शैवं तेनतथाशैवसंस्कृताः
प्रतिमार्गक्रमकुलत्रिकस्रोतों
नरादिभ परमेशानशास्त्रेत
षेसम्यग्दीक्षितानराः तेषांने
नापवर्गस्यलाभेभेदोस्तिकश्च

मा न नचैतद्‌तिरिक्तोपिमोक्षोपा
वा॰ योस्तिकश्चन केवलेकाप्यना॰
१९ यासाज्जीवन्मुक्तिक्रमेणाव शीघ्र
16 मेवपरासिद्धिर्यथास्मद्दर्शनेस्थि॰
ति कापिनत्वावलीयोगपरिपा॰
टीक्रमाश्रिरात् नैस्तैःक्रियाक
लापैश्चलभ्यतेपरमंफलम् अ
नपवास्तिसंहारदर्शंकौलिका
पीहृदक् यथोक्तंकालपादाहे
दीतयेक्षुपचानिति चिदुन्मीषा
दिकाःपंचयाःसर्वैश्चागमभेदतः
प्रोक्ताःपरस्मिंश्चिन्त्यायेभैरवेमम
वायतः तापवभावोपायेशल
भ्रमेदविभाविताः भेदांशमेवपु
ष्णंतिआगमभेदजंफलम् न
स्याद्योदनसंभोगेयोदेहस्योप

चायिकः नत्रदेवस्यविश्वात्म
भेदेपिस्यादपरिच्छिन्नतेः विकारि
ष्वेवयोग्यानामुपाधीनांगतिः
कुतः नतूपाधिवशाद्देशभेद
वैभावसंभवात् इतिनास्यत्म
नोभूमाद्युपारोढुमिवार्हति
तथापिविकारिणोभावाः संती
तिहितस्मादृश्यम् देवस्यएववि
श्वात्मातथारूपेणभासते अ
त्रुपाधेरभिन्नस्याभिन्नमौपाधि
भासनम् नचिस्यंतदसत्यंस्या
त्कथंसत्यंनदेवहि तथावभा
सनादसत्त्वात्किंसत्यंनिरूप्यतां
नन्वेवंसत्यसंसारः किंसत्यंकिं
तसौकिल अभीष्टार्थक्रियाव
न्मोसत्योव्यवहृतः परम् प

मा॰ वा॰ ८ 17

तस्माग्रोद्वयं चेन बुद्धिबुद्धं निरू
प्यते तस्माद्बुद्धेर्घटाक्रियासर्वं।
मासीदभेदिनी भावोऽस्मेष स्वरू
पासौ पानानात्मरूपास्थितिम् य
दभिन्नं न दृश्याहं यश्चग्राहकमीश्व
रम् अधुना तात्स्थिते ग्राह्यभेदान्
ग्राहकं भिदः शुद्धरूपात्वं यतः प्रो
क्तं स्वच्छेः शरीरयोगतः स्वस्फट
प्रत्यभिज्ञानात्मुख्यं वक्तं च भण्य
ते अत एवार्थविसरभावस्थिति
विधानकम् नानारूपग्रहसंवा
न विषादि परिदृश्यते अनेक
बुद्धिदलितव्याधिसंशान्तस्व।
स्थिताः अत्र स्वस्फुटतां यांति।
भावाभेदैकहेतयः भावत्वमे
वयत्सर्वं तन्नेदं सर्वज्ञं सुखम्

विद्यात्मनः किंचित्स्वरूपं वा य
द्वेदम्‌ किं शुद्धं शुद्धेनेन सह
त्रगुनिरूपितम्‌ हंताविस्म
ति शीलेत्लोग्रस्येतत्स्मादपार्थ
कम्‌ २२८ एकश्रुद्दिश्यकिंत्व
तत्संरंभेन विराजते किंत्वेकं
ऊरसंयत्येम्राहृष्टेष्वपाः पयोश्
चः ममैस्थानामिदं चात्रक्षमा
योद्विजनः सच क्षमामस्त्तुवि
कन्दैचक्षणायां सोऽऊमायंतः
मायाबीजोत्थितानेकविकल्पां
ऊरकंदलैः मेदाभिमानजाति
तवाचनैचित्यसेवितैः याव
द्विघामहादावज्वालयैषा पुनः
पुनः नालब्धानावदास्येतहै
नंरोहेस्मनः पुनः तीहणायंति

मा. वा. १८ 18

तस्यास्तिपरमार्थेनभैरवानंदसं
विदः तस्मिन्स्वप्रकाशेहिनिमी
लत्वमुपागते प्रत्ययस्तन्निमी
लत्वमपिवाऊर्ध्वभासताम् अ
नाभातेचनोवस्तुव्योमसद्यगवा
द्वत् सोपिवाकल्पितकारश्चि
त्प्रकाशेप्रकाशते तदमीलित
एवार्थंनिमीलन्निवर्तिष्ठति प्र
भूणामविकल्पादिशक्तिदेव
टकारिणाम् इदंस्वेनचेटते
ऽः स्वेनचरतेविदम् इत्याभास
नैवविश्वेस्वतंत्रोहिसएवनः ते
देवतस्यस्वातंत्र्यंशक्तिर्नियतिता
मिका ययारुद्रः पशुर्जातस्त्वा
तंत्र्याणवविंदति तदपेक्षावक्ता
त्मोक्ताप्रसोऽद्भेदकारिणा नहि

विश्वात्मनः किंचित्स्तवरंवाय
दुर्धरम् किंशक्रशंकरेनेनसंकृ
त्रगुनिरूपितम् हंताविश्व
तिशीलेत्वांप्रत्येतत्स्मादपार्य
कम् २२८ एकशुद्दिश्यकिंत्व
तत्संरंभेनविराजते किंलोकां
ऽरसंपन्नेसाहूखेणाः पयोशु
वः ममस्थानमिदंचात्रकस्मा
घोहिजनः सच कामास्तुवि
कल्पोचक्रूशयांसोऽमायतः
मायाबीजोस्मितानेतविकल्पां
ऽरकंदलैः मेहाभिमानजनि
तवाचनैर्विभ्रसेवितैः याव
ह्रिथामहादावज्वालयैषापुनः
पुनः नालब्धान्तावदास्पेनहै
नंरोहेम्भनः पुनः तीहत्तायंति

मा॰
वा॰
१९

19

रुद्रारौद्रैः सद्विद्यावह्निदीपितैः
निर्भिन्नोदेवविश्वपोभुननैवप्ररो
हति एवंदेवसद्भावंश्रमण्यासी
नाः स्थिताअपि अमहेशीयतां
योगिभावाः स्वप्नकल्पिस्थवत् अ
ज्ञनादृशमेवंसंज्ञानंवैराग्यनिर्भ
रम् निरूपात्मनिरालम्बंब्रजं
भतविरागतः कपालमालाभ
रणाः श्मशानपरवासिनः श
स्मामरागुरुवीभूताभूतसंज्ञात
गोचरात् २२८ भोगपंज्ञगुप्सा
वधिसर्वमेवभोक्तास्यहंकः कि
लदेहएषः चर्मास्थिमात्रेनचर्मा
रम्बलेशांशभागोपिकदाचिद्
स्ति इत्यभ्यस्यमानास्वपरोवै
राग्यसंपदम् प्रतिज्ञाणुपारू

यनिमीलंतितदाहृतम् किमे·
नरितिधावंतिदुःखेपीन्द्रियवृत
यः यतदेवमितिप्रायोविरज्यंते
सत्वादपि इष्टात्तथाविकार्थेव
वैतष्यापेवशतापियः तस्मरंपुरु
षात्यातेगुणावैतष्णामित्यपि
नन्वकारणेपिदृष्टाम: किंविश
रितकृष्णे किमकांडभेदका
डभेदकांडवहाहयो नहिसंवि·
दिसंघ्रहास्वभावादेववैत्कथम्
ग्रहविभ्योपिभोगेभ्योनमान्स्य
यनेतमाम् नन्वविस्मृतिशील
त्वाभिमानः कापुनाकृतः अयं
वावुमुपालंभेरुक्रमप्येनउच्यते
स्वभावादेवसंवित्तिः प्रकाशपर
मार्थिका विषयावभासयोगेन

मा भातीतिद्विविधंवितम् अतश्च
वा॰ संविदोदेव्याविश्वास्मिन्भावसंउ
२॰ ते स्वात्मन्येवोच्छलत्वंकिंत्वेउ
20 नादाविज्ञायते २५५ यदापिप
रमेशानशक्त्याभेदेवभास्यते
तथापिसंविद्भावेषुधावतीति
विविच्यते यदालोष्ठकूटज्वाला
श्वासऊंभवियत्स्थितिः धारा
स्त्रुपिमहातेजस्समीरानंतवो
म्नताम् यात्येवाशितिरूपेयंसं
वित्स्वोच्छलितक्रमात् संवि
द्रूपमजानीयान्भावानेवानु
धावति स्वरूप्यतनयाचैतन्के
नापिपरमेशिना निस्वंतउक
पानीयंकः प्रवर्तयितंतमः
पतिप्रतोभनस्तास्मिन्नवाहाः

सर्वतोमुखः नतु किं कांश्चि
देवत्यं सैषा स्वनियते वलात
इत्यं धावति तस्मात्स्मा रागतत्वा
त्मकं वपुः नद्यापि च नया वा
गाभासएव सधार्यताम् विरा
त्मनितरागस्तु कोप्यस्माभूषा
णात्मकः नन्वित्यं चेत्कथं ना
मसाऊयापि विरज्यते हंतमह
नएवायं वादः संगतिमागतः
यदादि चितिरेवैषा सर्वतः सं
ऊचित्स्यपति: क्रमेणभोग्यो
प्रायेभ्यो भोगेभ्यो देहतो भुजः
भोगाभ्योक्तस्तथास्मन्यमहाप्र
लयभागिव २५४ जायते क
इकृपैषाद्यशासांहारिकीयतः
सद्योजातस्ययद्वरः पुरुषस्य

मा.
वा.
२१

स्वरात्मकः श्रीमान्सदाशिवो
देवईशानश्चेतिगीयते विष्णु
र्वामः कर्त्ता घोर इति चैतद्भवि।
ष्यति अतः स्य सर्वशक्तित्वेने
ककस्यापिबृंहणात् ब्रह्म।
ण्येतानि कथ्यंते बृहत्त्वाद्विश्व
बृंहणात् तदस्य शक्तेरेको
शेषेनैव विवर्त्तितो अन्ये।
कमास्ति ब्रह्मादिदेवपंचकयो
गिता सैवशास्त्रेषुभेदेनने
षुनेषु प्रतन्यते अतस्सर्वो
जातेस्मिन्मुख्या रौद्रशास्त्रि
ता साच संकोचरूपापि चि
द्विकासे भविष्यति यलीना
ब्रह्मविष्णौ शैवे नाथः ऊरू
नेवलान् वस्तुभावमयी।

त्यादिदशारुद्रादिदैवता भिन्न
प्रमेयेत्यायं चर्वतः किं तक
लाविल्के भ्रमरत्यादि तच्छ्रीमदु
त्पलेन त्यक्तप्यत ज्ञातोपि भेदस्त
त्यावेसंकोचंपदुपागतः यतो
यतिनिमीलेने भोक्तृभोग्यावि
हस्कृटम् अज्ञातमिवतहिंव
मन्नसयोवभासते १४ सयो
ज्ञातपदं तेन शून्यसंवेदनात्म
कम् ततः शून्यपदस्यांतर्याव
त्सवं विवर्तति देवस्तावत्स
यं वोधे विश्वं प्रोच्छलति स्थित
म् जानाति सेयं नाथस्य ज्ञान
शक्ति विंकासिनी तयोर्वि
कासि चिदग्निलीनत्वमुपपा
दितम् संविदः शून्यरूपाया

मा
वा.
११

22

विकासोविश्वमेवतत् तथा
द्वितसौषुप्तविभ्रांतिवशान्निभ
रः तांस्तान्स्वस्वापणयेशान्वा
त्तिस्वप्नपदाभिधान् अतएव
तसास्तष्टिःस्थितिरेवतस्मात्
था सर्वस्वहेतुभावेऽतद्वि
ज्ञानमात्रकम् तथाचजाग्र
तोरूपान्तभ्रमभेदेपिजायते
किंतजाग्रत्स्वप्नादीनांप्रत्येकंव
द्भेदता निर्णयेनतनोप्युक्तं
स्त्रहिरूपेणभासनम् अतो
निजविरोधेनतान्भावान्यामु
वन्तिभः एतेस्माजायतेतांस्वा
मोदासीन्यदर्शाविभुः ज्ञानश
क्तेरियंजंमातज्ञानास्थितिभा
वितः भावाः प्रयांतिस्पर्णतं

विकासिनिजतेजसः परमः
त्वत्संकोचः सद्योजातपदे
भवेत् यदेषां स्वस्वरूपस्यानि
श्चैनैव स्यज्जायते विनासंवि
दुपारोहं संधासंधाजडोजडः
अनीलंनीलमित्यादिव्यवस्था
कल्पनांकथम् यदुवाचोत्पल
गुरुर्यदासदसतानथा जडा
जडानांतस्यात्मविशेषइतिनि
श्चितम् तस्माद्बोधभयोल्लास
विसृष्टस्वपरास्थितिम् चिद
गणानांविश्वग्रसत्वानंदसं
दराम् चिदेकवपुषांविम्बंसो
विकीर्षंश्चिदात्मनि स्वबोध
शक्तिवमनात्सदैवोवामउद्य
ने स्वबोधशक्त्युद्रेकेणायच

मा. ष्योषत्रयस्फुरति भावानां स्व
वा. वपुस्तात्कृत्यापिपरमार्थतः
२३ स्वीकर्तुमिच्छन्संहारमेषांक
ल्पयतेभिदः अतोभेदव्यव।
स्थायांवामोसौपरमेश्वरः
अत्रसौभाग्यनिःष्यंदिनादृग्ता
नेअतायते सौभाग्यंशोष्यते
तेषांभिन्नानांस्वीक्रियवै ··
··· विचित्राणांभो।
गानांस्वशक्तितः स्वकौत
ककलालोकादुच्छलत्सेवपा
चितिः सैवस्वभावरागेणवि
श्वंरंजयतेयतः अक्रोडीरं
जयेद्विश्वंशक्तिश्चास्यस्वरू
पतः येवमोच्छलितावस्था
स्वीकारेच्छाभरोदयः नर

ष्विमस्मारसर्वस्वेत्तणांतिष्ठमन
न्मथीः किन्नाकर्षतिकिंत्वेष
नभावयतियोगवित् ततप्
वोच्यतेशास्त्रेनारकोरंजयेदि
ति तथा कामस्थंकाममध्य
स्थंकामांकुशभ्रीकृतम् का
मेनसाधयेत्कामान्कामंकामे
प्रयोजयेत् कामःस्वीकर्तुं
मिच्छैवनदाच्छादनयोगतः
विघ्नंसाधयतेकामीकामत
त्वमिदंयतः तथादिपरमेश्वा
त्मसध्यास्यस्थैवमंजसा तत्र
च्छलितसंवोधकलासंच्छाद
नक्रमात् विघ्नंकामांकुशा
धीनंकिंवात्वेनभासते अ
धात्मसिद्धयाभुक्त्यात्वनयैव

मा॰
वा॰
२५

24

निजोदये प्राणप्रयेष्टकंदेहंआ
विश्यप्रकर्षति तत्वस्यकाम
तत्वस्यप्रकटीक्रियया यतः सि
द्धचक्रेश्वरं गोप्यं किं वा न प्रक
टीकृतं २९॰ भूमानंदात्मस्व
स्यैव देवः प्रोच्छलितात्मकः
वर्त्तमानो निजाः शक्तीर्विका
सैव प्रवर्त्तते यद्वास्य प्रविवि॰
त्सास्थितश्च प्राहुतद्विभुः
सर्वाः शक्तीरसौ भास्ताः स्वा॰
त्मन्येवेश प्रवर्त्तते ततश्चिदा॰
त्मकोदेवस्यग्भूतश्च भासते
उद्भूतास्तु विभोंभ्यताः प्रोन्मेष
क्षादिविधिक्रियाः यतश्चतत्कु
क्षौ सोयपापि प्रतिभासते ३०
द्भूतास्तु तथाहि शक्तिगणेन

वस्तुतोस्यभवेत्कुतः अस्यैव
भावभेदांशनिर्मूलनकलाय
तः स्थितस्ततः समाचारो लोका
तिक्रांतगोचरः अनंतशक्तिवै
चित्र्याद्याप्तुष्मारनाद्यः संहा
रलीलाभूयिष्ठाप्रपितास्ताः कि
याः स्थिताः तदिमं ज्ञानशक्तं
तेभावानां वपुषि स्थिते क्रियाश
क्तिरप्यांस्यैवतान्संहरति सादरं
यदा तत्समता शक्तिरूपेषा।
व्याप्युरावधौ स्वछस्वभावस्यो
ल्येन स्थूलाकारेव भासते २९८
तथैवैषा क्रियाशक्तिर्यस्यां भा
वानमेषता स्वस्वरूपस्थितिः
कापि सरणिव प्रविजृंभते नन्व
स्यैवक्रियायस्यां भेदः प्रसव।

भा०
वा०
२५

25

भासते सैवं सर्वाक्रियाभेदेऽप्या
त्मतप्रागव्यपोह्यति २० तथा
ह्निभेदेऽप्यमोघकाष्ठज्वलनते
तुलाः तएवपाकाविष्टत्वाभे
देप्यग्नेर्कंतिसादरम् यदिभिन्न
स्वरूपास्तेपाकैकंनतत्कथंभवेत्
भिन्नस्वरूपसंगानांनहियुक्तो
पपद्यते नतुपाकेनकश्चित्स
यतनानास्वरूपकम् ज्वलन
कैदहाह्लादितत्याकरतिशब्द
ते भिन्नाएवक्रियाः सर्वाः फल
मेकंप्रतिस्थिताः पाकस्तुय
नेनान्याक्रियानामास्तिकाचन
एतदेवकथंबहुरूपकंफलम
भीप्सितम् कथंसंपादयेत्तु
ताः सर्वैकाएवदेवताः नतु

लोचनदीपार्थमनस्कारैरपि
स्फुटम् जन्यतेतानमेकंतत्र
श्चैवात्रभविष्यति सोयंकर्म
मसंमंदमलिनीभूतविग्रहः
मतोमरीचिकांभोभिः स्नानेकु
र्भिधावति भिन्नस्वरूपायये
कमस्तिवास्तितिसंभवः नहि
कालभेदेननभेदः पारमार्थि
कः अयभिन्नस्वरूपंतदेकंचे
न्नपगम्यते स्वभावभेदोभेदा
येनैतस्मैकत्वंभवेत् नान्विस्य
सात्क्रियामाभूदेकाकष्टादिका
रकम् फलंजनयतामेवमप्य
स्तनादिनः वृत्तिः क्रियादिना
मनास्माकमस्माशक्तिस्वसोय
नः शक्तिस्वफलभृन्क्रमाभा

मा॰
वा॰
२६

26

यात्मैव विभेदितः साच शक्तिर्वि
भोरेव सच विश्वात्म विग्रहः फ
लकारकभेदेन न भिन्नः परमा
र्थतः स्वात्मन्यभिन्नोपि विभोरे
वं भेदावभासनात् क्रियाशक्ति
रिति प्रोक्ता यया कर्त्ता महेश्वरः न
नु यस्य शिवः कर्त्तुः कथं तदुपपद्य
ताम् नेति भेदैकजीवत्वात्कर्तृभे
दवर्त्तीक्रियाम् स्थलमेनेन पशवः
कथं कर्त्तुं परिस्फुटम् स एव स्वव
चक्रिन्नो वारोद्व्यासतादिवत्
नहि कुंभकृतः कापि कदाचिक
र्त्तता भवेत् यदि नासौ महेशात्स्व
कर्त्तृव्यतिरेकभाक् २९ यद्ये
वं तत्कुलालेन घटोपि क्रियतेन
किम् न तु किंचित्कुलालेन कुंभो

पिक्रियतेततः ईशस्यविश्वकर्त्तृ
त्वेकिंपटोपिनकर्त्तृता नन्वेवं
सतिनोकर्त्ताकोप्यन्यइतिकर्म
णाम् शुभाशुभानांस्वफलंदे
तेकिंप्रतिहेतुततः एवमेवैत
दाश्चर्यंतथाप्येवंविजानताम्
नकिंचनफलंक्वापिशुभाशुभ
सम्भवम् इत्थंयेतुनजानंति
भुंजतेतेविपश्चितः तदेवकर्म
संतंतमतमज्ञानमूलकम् ए
तदेवात्तमस्यैवकेचित्संवित्तिमा
त्रकम् समसंतेहिकर्त्तारंक
र्त्तृत्वानुपपत्तितः चित्स्वरूपा
पिकंयस्ययत्नत्वकर्त्तृत्वमुच्यते
तन्नाप्यमर्पयेदस्मैविद्यापिक्व
प्रसंगतः प्रकृतेः कर्त्तृताष्ठं

मा सिनत्त्वनामोपचर्यते यतन्मा
वा· यपथ्यापेतैर्हं ध्याज्ञेगीयते हृहे
१२ उपचारो दृतो वस्तुतस्त्वात्वं प्रा
तिपद्यते व्यपदेशः परं तावद्गव
स्तुश्रम्यो स्तुतावता वोपचारि
कवाक्तित्व व्यपदेशोपिमानवः
हिमानीपीकरासारिवातोस्य
शिशिरापहः इन्दुः पुंसश्च न
ह्रीप्रकृतिः परिगीयते न वा
न्योस्ति नरैकैतैः कर्तृभावोपचा
रकः किंच प्रयोजनं तस्य कर्तृ
त्वव्यवहारजम् व्यपदेशस्तु
नावस्तुपरिवर्तयितं तमः यो
ध्यात्मानं मायया विदः कर्तारं स
मुपासमन् नैषिब्रश्नमिदं ता
वदस्माकं प्रतिभाषितम् किं

यादृग्लोकसंसिद्धकर्तृत्वंक
र्मयोगतः संदात्मनाहिभोस्य
न्हीनेसमुपपद्यते नतुज्ञानं
चिकीर्षाचयत्नश्चेतिगुणत्रय
म् ममैवेतियदज्ञास्यतत्कर्तृत्व
मुदाहृतम् इत्थंबालमतीनांधी
विभ्रमेनवंचकैः दारकाश्च
पिवाविमुनंसंवेदनवर्जितम्
नज्ञानंनकर्तृत्वंसर्वज्ञस्यैव
नयतः इच्छायत्नावपिज्ञायः
संस्तःसर्वस्यसर्वतः ऊस्मका
येरहाभावपरितापितचेतनः
जानन्निवज्ञस्ययत्नोपिकिंकुर्यां
न्नात्मनोगृहम् नतुकर्तृत्वंनजा
नातिततः कर्तृत्वंनचेच्छति त
स्मात्कर्तृत्वंद्विपनतेनकृहंकृतं

मा॰
वा॰
२८

28

कथम् कर्तृमित्येवयदुपन्ना
नाहीनांविशेषणम् करोतेस्त
त्रकोऽर्थः स्याद्यदिसम्पंदत्ताः कि
त १३८ तदासौसंदितेवेष्टिप्र
प्सतीतिभवेद्वचः तथ्यस्यात्मग
तेनास्यसंदितैवेभवोद्भवात् अ
न्यदसंदितंज्ञानंसर्वस्यापिचसं
भवेत् ज्ञानेच्छायत्नवत्वंचक
रणेतस्यभाषितम् आत्मनः
कर्तृमित्यस्यतत्रोऽथप्रविवेचने
जानातीच्छत्यथयततेज्ञातेयति
तमेषितम् एतेकमितियोऽर्थः
सकर्तृवेमीतिशाश्वितः विकी
र्षितत्वंचैतस्यात्रकर्तृत्वेपुन
भवेत् तथात्वेमानसैः साम्यं
भवेद्वाक्कायकर्मणाम् वाक्का

यकर्मभिर्वास्य कथं कर्तृत्वमा
पतेत् मानसाद्यपि कर्माणि क
थं तस्येति गीयताम् तद्गुणत्रय
सद्भावे मनोवाक्काय संभवाम्
कर्मणां संचितेरेष कर्मभागीति
चेत्तु उपचारोयमेवं स्यात् स
चावास्तवितिवर्णितम् किंचात्म
गमइत्यादिदृष्टांतगुणसन्निधे
तानिसंतीति किं सोपि कर्तृत्वा
पत्तनोभवेत् नचास्तिमपगंत
व्यणुकावपिहितद्भवेत् अन्या
न्यगुणसान्निध्येसमस्तेषविधि
र्यतः आत्मस्ततः प्रवर्तेरन्कृत
नाशाः कृतागमाः ३४५ किंचे
श्वरेणसर्वत्रबुद्धिमत्ताव्यपेक्षि
णि सन्निवेशाधिकेकार्येनिमि

मा॰ निमित्तत्वंकृतंयदि स्वैःस्वैःस्व
वा समवायिन्यकारणांशेषुहरीते
२९ कर्मांशकुंभकारादेशैत्वंभवति
27 हेतुना नहिसोस्यंशलेशोपिस
वेकर्तरियंश्रुति नत्वानेच्छाय
त्तमात्मिकर्तृत्वंनान्यदित्यपि
तस्मान्नान्यस्यकर्तृत्वंकदावि
दपिसंभवेत् ईश्वरादीश्वरस्या
पिस्यात्तैश्वंकर्तृतांविदुः नहि
त्यंपरमेशानांभेदेभेदेपिवात्म
नाम् प्रभवंतिनकर्माणिवा
न्यनायस्वभावतः तस्मादि
दमशुभात्मात्कर्मणोवाशुभं
शुभम् नदैश्वर्यमशुभैववि
दितंपरमेशितः निर्णीतमेत
दन्यत्रमयैवविततंयतः तद